

RESPUBLİKA ELMİ TƏDQİQATLARIN ƏLAQƏLƏNDİRİLMƏSİ ŞURASI

<i>Təşkilatın adı</i>	Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi Azərbaycan Tibb Universiteti
<i>Sənədin növü</i>	Tibb elmləri doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün dissertasiya işinin ANNOTASIYASI
<i>Tədqiqat işinin adı</i>	"İnsanın postnatal ontogenezdə üz sinirinin kəllədaxili hissəsinin və onun kanalının topoqrafik, morfometrik xüsusiyyətləri"
<i>Tədqiqat mövzusunun aid olduğu elmi problemin adı</i>	Üz sinirinin və onun kanalının topoqrafiyası, ölçü göstəriciləri
<i>Qeydiyyat alındığı Elmi Şuranın adı</i>	Azərbaycan Tibb Universitetinin Elmi Şurası
<i>Qeydiyyat tarixi</i>	
<i>Etika Komissiyasının qərarı</i>	
<i>İxtisas şifri</i>	3241.01
<i>İxtisasın adı</i>	İnsan anatomiyası
<i>İcarçının statusu</i>	Dissertant
<i>İcraçı</i>	Kərimzadə Gülnarə Elxan qızı
<i>Təvəllüdü</i>	1973
<i>Cinsi</i>	Qadın
<i>İş yeri və vəzifəsi</i>	Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının dosenti
<i>Əlaqə</i>	kerimzade73@list.ru
<i>Elmi rəhbər</i>	
<i>Elmi məsləhətçilər</i>	Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının professoru, tibb üzrə elmlər doktoru N.T.Mövsümov

Tibbi annotasiya forması-AMEA-5

	Azərbaycan Tibb Universitetinin Şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasının müdiri, tibb üzrə elmlər doktoru, professor M.C. Sultanova
<i>Sponsor</i>	Yoxdur
<i>Tədqiqatın yerinə yetiriləcəyi yerli təşkilat</i>	Azərbaycan Tibb Universiteti
<i>Tədqiqatın yerinə yetiriləcəyi xarici təşkilat (lar)</i>	Yoxdur
<i>Şəhər və il</i>	Bakı şəhəri, 2021 il
<i>Koordinasiya şurasına ilkin və sonrakı müraciət tarixi</i>	
<i>AMEA qeydiyyat nömrəsi</i>	
<i>Qeydiyyat tarixi</i>	

TƏDQIQATIN MƏZMUNU

İşin adı	"İnsanın postnatal ontogenezində üz sinirinin kəllədaxili hissəsinin və onun kanalının topoqrafik, morfometrik xüsusiyyətləri"
İşin abstraktı	Tədqiqatda insanın postnatal ontogenezinin müxtəlif yaş dövrlərində üz sinirinin və onun kanalının topoqrafiyası, morfometrik parametrləri öyrəniləcəkdir. Tədqiqatın materialını 150 insan kəlləri və insan meyitlərindən əldə olunmuş üz siniri preparatları təşkil ediləcəkdir. Kəllələr kontrastlaşdırılma, boylama və köndələn kəsiklərin aparılması, rengenografiya, maqnit-rezonans və kompüter tomoqrafiyası metodları ilə tədqiq olunacaqdır. Üz sinirinin isə mikroskopik quruluşu histoloji metodlarla öyrəniləcəkdir. Sinir üç səviyyədə müayinə ediləcək: üz kanalının girişində, dizcik düyünündən distal hissədə və biz-məməyəbənzər dəlik səviyyəsində. Makromikroskopik metodlar (kəsiklərin Veygert-Pal, Krutsay metodu və Van Gisonun ümumi histoloji metodları ilə boyanması) postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında olan insanlarda üz sinirinin kəllədaxili hissəsinin quruluşunu araşdıracaqdır.
Problem	İnsanın postnatal ontogenezinin müxtəlif yaş dövrlərində üz sinirinin və kanalının topoqrafiyasının, morfometrik parametrlərinin öyrənilməsi
Məqsəd	Tədqiqat işinin məqsədi insan postnatal ontogenezinin müxtəlif yaş dövrlərində üz sinirinin və onun kanalının topoqrafiyasını, morfometrik parametrlərini öyrənməkdir.
Obyekt və müdaxilələr – (xəstə qrupları və müdaxilələr/proseduralar)	Tədqiqatın obyektini aşağıdakı yaş qrupları üzrə bölünəcəkdir: yenidoğulmuşlar, uşaqlıq dövrü, yeniyetmə dövrü, gənclik, I yetkinlik dövrü, II yetkinlik dövrü, ahıl dövrü. Bu qruplar üzrə kəllələr kontrastlaşdırılma, boylama və köndələn kəsiklərin aparılması, rengenografiya, maqnit-rezonans və kompüter tomoqrafiyası metodları ilə tədqiq olunacaqdır. Üz sinirinin mikroskopik quruluşu histoloji metodlarla (kəsiklərin Veygert-Pal, Krutsay metodu və Van Gisonun ümumi histoloji metodları ilə boyanması) öyrəniləcəkdir.

Əsas qiymətləndirmə kriteriyası və onun ölçmə metodu	Tədqiqat işinin nəticələrini qiymətləndirmək üçün üz kanalının uzunluğu, onun başlanğıc, orta və qurtaran hissələrində diametri həm köndələn və boylama kəsiklərdə, həm kontrastlaşdırılma və şüa diaqnostika metodları ilə ölçüləcəkdir. Üz siniri kanalının kəsiklərindəki məlumatların eyni adlı kanalın rentgen və kompüter tomoqrafiyası nəticələri ilə müqayisəli təhlili aparılacaqdır.
Əlavə qiymətləndirmə kriteriyaları və onların ölçmə metodları	Yoxdur
Açar sözlər	Üz siniri, üz sinir kanalı, kəllə indeksi.
Obyektinə görə işin növü	Fundamental
Məqsədinə görə işin növü	Digər
Vaxta görə işin növü	Prospektiv
Tədqiqatın modeli	Müşahidə
Obyekt – xəstələr (material)	Tədqiqat üçün material Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının muzeyinin kranioloji kolleksiyasından müxtəlif yaşda və hər iki cinsə aid olan insan kəllə sümükləri olacaqdır. Material, həmçinin Bakıdakı məhkəmə meyitxanalarından və klinik xəstəxanalarından, doğum evlərindən qəbul ediləcək.
Daxil etmə kriteriyaları	Tədqiqat materialına zədələr və deformasiyalar müşahidə edilməyən kəllələr daxil ediləcəkdir.
Çıxarma kriteriyaları	Tədqiqatda zədələr və deformasiyalar müşahidə edilən kəllələr daxil edilməyəcəkdir.
Randomizasiya üsulu	Yoxdur
Müdaxilənin növü	Əməliyyat
Müdaxilənin açıqlaması	Üz siniri kanalının forma, ölçü və topoqrafiyasının öyrənilməsində şüa diaqnostika metodlarının (rentgen və kompüter tomoqrafiyası) imkanları istifadə ediləcək. Kontrastlaşdırılma metodu vasitəsi ilə üz siniri kanalına biz-məmyəbənzər dərlikdən kontrast maddə yeridiləcəkdir. Köndələn və boylama kəsiklər gicgah sümüyünün daşlıq

	hissəsinin boylama oxu boyunca və bu oxa perpendikulyar aparılacaq. Üz sinirinin mikropreparatları Veygert-Pal, Krutsay metodu və Van Gisonun ümumi histoloji metodları ilə öyrəniləcək.
Statistik və riyazi işləmlər	Alınacaq rəqəm göstəricələri Stüdentin parametrik, Manna-Uitninin qeyri-parametrik üsulları ilə statistik işləniləcək.
Aktuallığı	<p>Üz sinirinin neyropatiyaları etioloji və yaşa bağlı polimorfizm baxımından fərqlənərək aparıcı yerlərdən birini tutur. Bir çox yoluxucu xəstəlikdə üz sinirinin zədələnməsinin tezliyi və üstünlüyü, gicgah sümük piramidasının dar qıvrım sümük kanalında sinir həssaslığının artması ilə yaşa bağlı anatomik və fizioloji xüsusiyyətləri ilə müəyyən edilir [18,25,2].</p> <p>Qeyd etmək lazımdır ki, indiyə qədər bəzi topoqrafik və anatomik xüsusiyyətlər, gicgah sümüyünün içindəki üz sinirinin magistral quruluşu və otogen etiologiyalı üz sinir sindromu olan xəstələrdə anatomik və klinik korrelyasiya ilə bağlı bəzi suallar araşdırılmamış qalmışdır. Bir çox klinisistlərin qeyd etdiyi kimi, eyni etioloji faktor və zərər səviyyəsi olan xəstələrdə üz sinir sindromunun gedişatının təzahürləri və variantları çox dəyişkəndir [13]. Bu, üz sinirinin daşlıq hissəsinin histoloji quruluşunun xüsusiyyətlərindən qaynaqlana bilər. Sinir kötöklərinin zədələnmələrinin klinik təzahürləri ilə onların struktur təşkili arasında sıx bir əlaqə olduğu məlumdur [26, 28].</p> <p>Son 15-20 ildə anatomik hissələrlə keyfiyyətə müqayisə olunan müvəqqəti sümüyün bir görüntüsünü əldə etməyə imkan verən kompüter tomoqrafiyası metodunun klinik praktikaya tətbiqi ilə rentgen diaqnostik imkanları xeyli genişlənməmişdir. Bununla birlikdə, bu günə qədər, içərisindəki bütün anatomik quruluşları nəzərə alaraq, kompüter tomoqrafiya tərəfindən gicgah sümüyün öyrənilməsi üçün bir alqoritm təklif edilməmişdir [11].</p> <p>Gicgah sümüyün bütövlükdə və onun əsas struktur komponentlərinin anadangəlmə qüsurları ciddi bir sosial problemdir. Gicgah sümüyün anadangəlmə qüsurları olan xəstələrin etibarlı radioloji diaqnostikası, idarəetmə taktikası və cərrahi müalicəsi müasir klinik otorinolaringologiyanın ən çətin bölmələrindən biridir.</p>

	Statistik məlumatlar müvəqqəti sümüyün anadangəlmə qüsurlarının LOR orqanlarının xəstəlikləri strukturunda vacib yer tutduğunu və 7000 yeni doğulmuş uşağa 1 nəfəri təşkil edir [2,10].
Vəzifələr	<ol style="list-style-type: none"> 1. Üz sinirinin eyniadlı kanalının müxtəlif hissələrində topoqrafiyasının yaş və fərdi xüsusiyyətlərini təyin etmək; 2. Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş dövrlərində üz siniri kanalının morfometrik parametrlərini öyrənmək; 3. Üz siniri kanalının formasını, ölçüsünü və topoqrafiyasını öyrənmək üçün şüa diaqnostikası metodlarından (rentgen, KT) istifadə etmək. 4. Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz sinirinin morfometrik parametrlərini öyrənmək. 5. Üz sinir kanalının forma, ölçü və topoqrafiyasının kəllə forması ilə korrelyasiya əlaqələrini təyin etmək. 6. Gicgah sümüyünün piramidasının kəsiklərindəki üz sinir kanalının məlumatlarının rentgenoqrafiya və kompüter tomoqrafiyası ilə müqayisəli təhlilini aparmaq.
Orijinallıq (yeniliyi)	<ul style="list-style-type: none"> - İlk dəfə olaraq postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz kanalının müxtəlif hissələrində üz sinirinin topoqrafiyasının fərdi xüsusiyyətləri öyrəniləcəkdir. - İlk dəfə olaraq postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz sinir kanalının hissələrinin morfometrik parametrləri təyin ediləcəkdir. - İlk dəfə üz kanalının topoqrafiyasını təyin etmək üçün şüa diaqnostikası metodlarının müasir imkanları təsdiqlənəcəkdir. - Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz siniri kanalının forması, ölçüsü və topoqrafiyası ilə kəllə forması arasında korrelyasiya əlaqələri ilk dəfə olaraq təyin ediləcəkdir. - Eyni adlı kanalın müxtəlif hissələrində üz sinirinin mikroskopik quruluşunun xüsusiyyətləri göstəriləcəkdir.
Gözlənilən nəticələr və onların elmi-praktik əhəmiyyəti	<ul style="list-style-type: none"> - Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz kanalının müxtəlif hissələrində üz sinirinin topoqrafiyasının fərdi xüsusiyyətləri haqqında məlumat əldə ediləcək. - Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz sinir kanalının hissələrinin morfometrik parametrləri haqqında məlumat əldə ediləcək.

	<p>- Üz kanalının topoqrafiyasını təyin etmək üçün şüa diaqnostikası metodlarının müasir imkanları haqqında məlumat əldə ediləcək.</p> <p>- Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş qruplarında üz siniri kanalının forması, ölçüsü və topoqrafiyası ilə kəllə forması arasında korrelyasiya əlaqələri haqqında məlumat əldə ediləcək.</p> <p>- Eyni adlı kanalın müxtəlif hissələrində üz sinirinin mikroskopik quruluşunun xüsusiyyətləri göstəriləcəkdir.</p> <p>-Alınan məlumatların klinik praktikaya tətbiqi otocərrahiyyədə imkanların genişləndirilməsinə zəmin yaradacaqdır.</p> <p>- Tədqiqatın əldə edilmiş nəticələri üz kanalındakı cərrahi müdaxilələr zamanı şüa diaqnostikası metodlarının effektivliyini aydınlaşdırmaq üçün şərait yaradacaqdır.</p> <p>- Üz kanalı topoqrafiyasının fərdi və yaş xüsusiyyətləri, habelə üz sinir kanalının forması, ölçüsü və topoqrafiyası ilə kəllə forması arasındakı korrelyasiya əlaqələri ilə bağlı əldə edilən materiallar üz sinirinin müxtəlif patologiyalarında adekvat diaqnozun qoyulmasını elmi əsaslandırır. Üz sinir kanalının quruluşuna dair əldə edilmiş məlumatlar monoqrafiya və dərsliklərin yazılması üçün material ola bilər.</p>
Maddi və texniki imkanlar	Tədqiqatın yerinə yetirilməsi üçün lazım olan maddi və texniki avadanlıqlar vardır və onlar Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya, Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedraları və Elmi Tədqiqat Mərkəzi tərəfindən təmin olunacaq.
Tədqiqatın yerinə yetiriləcəyi yer	Tədqiqat Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya, Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedralarında və Elmi Tədqiqat Mərkəzində yerinə yetiriləcəkdir.
İşə başlama vaxtı	2021
İşin bitirmə vaxtı	2025
İşin müddəti	4 il
İşin mərhələləri	<u>I mərhələ, 2021- ci il</u> Dissertasiya mövzusu üzrə elmi ədəbiyyatla tanışlıq və

məlumatlarının toplanması. Tədqiqatın materiallarının toplanması. Azərbaycan Tibb Universitetinin İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının muzey kolleksiyasından istifadə olunan kəllələrin üzərində morfometrik üsulların, meyit materialları üzərində makromikroskopik tədqiqatların aparılması. Dissertasiya mövzusunun təsdiqi.

II mərhələ. 2022- cu il

Tədqiqatın ilkin materiallarının toplanması. Tədqiqat nəticəsində əldə olunmuş məlumatlar əsasında məqalə və tezislərin dərc olunması. Mövzu üzrə elmi ədəbiyyat məlumatlarının toplanması üzrə işin başa çatdırılması. Tədqiqatda alınmış nəticələr barədə yerli və xarici elmi toplantılarda məruzələr edilməsi.

Dissertasiyanın «Ədəbiyyat icmal» və «Tədqiqatın materialı və üsulları» fəsilələrinin ilkin variantının hazırlanması.

III mərhələ. 2023- ci il

Meyit materiallarının makromikroskopik, instrumental üsullarla tədqiqinin davam edilməsi. Alınmış nəticələrin rəqəm göstəricilərinin statistik işlənilməsi. Postnatal ontogenezin müxtəlif yaş dövrlərində üz sinir kanalının morfometrik parametrlərini öyrənilməsi. Üz sinir kanalının formasını, ölçüsünü və topoqrafiyasını öyrənmək üçün şua diaqnostikası metodlarından (rentgen, KT) istifadə etmək. Əldə olunmuş məlumatlar əsasında cədvəl, qrafik və diaqramların hazırlanması. Dissertasiya mövzusu üzrə məqalə və tezislərin dərc olunması və onlar barədə yerli və xarici elmi konfranslarda çıxışlar edilməsi. Dissertasiyanın «Ədəbiyyat icmal» və «Tədqiqatın materialı və üsulları» fəsilələrinin son variantının hazırlanması. Dissertasiya işinin şəxsi tədqiqatların nəticələrinə həsr olunmuş fəsilələrinin ilkin variantının hazırlanması.

IV mərhələ. 2024- ci il

Alınmış dəlillərin təhlil edilməsi və onların müasir elmi ədəbiyyatda rast gəlinən məlumatlarla müqayisə edilməsi. Dissertasiyanın «Alınmış nəticələrin müzakirəsi» fəslinin

ilkin variantının hazırlanması. Yerli və xarici ölkələrdə keçirilən elmi konfranslarda tədqiqatın nəticələri barədə məruzələr edilməsi. . Dissertasiya mövzusu üzrə məqalə və tezislərin dərc olunmasının davam edilməsi. Əldə olunmuş nəticələrin ali tibb təhsili müəssisələrində və təcrübi təbabətin müvafiq sahələrində tətbiq edilməsi üçün təkliflərin hazırlanması. Dissertasiyanın şəxsi tədqiqatların nəticələrinə həsr olunmuş fəsilərinin son variantının hazırlanması.

V mərhələ. 2025- ci il

Dissertasiyanın «Alınmış nəticələrin müzakirəsi» fəslə və «Nəticələr» bölməsi üzərində işlərin tamamlanması. Ədəbiyyat siyahısının son variantının hazırlanması. Həyata keçirilmiş statistik analizin dürüslüyünün yoxlanılması. İnsan anatomiyası kafedrasının iclasında və kafedralararası elmi konfransda dissertasiya işinin ilkin müzakirəsinin keçirilməsi. İlkin müzakirədə dissertasiyaya edilən irad və təklifləri nəzərə almaqla onun son variantının hazırlanması. Dissertasiyanın aprobeziya şurasında müzakirəsinin keçirilməsi. Dissertasiyanın son variantının açıq müdafiəyə təqdim olunması.

Ədəbiyyat

1. Ашман А. А. Анатомия тройничного, лицевого и языкоглоточного нервов, вегетативная иннервация лица: учебное пособие для системы послевузовской подготовки врачей-стоматологов.
2. Богомильский М. Р. Некоторые особенности хирургической анатомии канала лицевого нерва у детей раннего возраста // Вестник оториноларингологии -2009. – №2. – С. 28.
3. Бобин В.В., Лупырь В.М., Кулиш А.С. и др. Возрастные особенности миелоархитектоники некоторых периферических нервов // Арх. анатомии, гистологии и эмбриологии. 1989. - Т. 97, вып. 12. - С. 32-37.
4. Бобин В.В., Лупырь В.М., Масловская С.Ю. и др. Формы изменчивости во внешнем и внутривольном строении нервов некоторых

- органов брюшной полости // Второй съезд анатомов, гистологов и эмбриологов Белоруссии. Минск, 1991. - С. 51-54.
5. Гайворонский А.В. Клинико-морфологические корреляции сосудистой системы барабанной полости и лицевого нерва : Автореф. дис. . канд. мед. наук. СПб., 1991. - 24 с.
  6. Гайворонский И.В. Нормальная анатомия человека: В 2 т.: Т. 1. СПб.: «Спецлит», 2000. – 560с
  7. Зеликович Е.И. Компьютерная томография височной кости в диагностике нарушений слуха и отборе больных на кохлеарную имплантацию: Дисс. . канд. мед. наук. — М., 2002.
  8. Камоско В.К., Линьков В.И. К вопросу о тактике лечения больных с атипично протекающими острыми средними отитами // Материалы всероссийской научно-практической конференции, посвященной 150-летию со дня рожд. Симановского Н.П. СПб., 2004. - С. 31-33.
  9. Карпович Е.И., Густов А.В. Нейрофизиологические критерии оценки и прогнозирования тяжести течения неврита лицевого нерва у детей // Журн. неврологии и психиатрии. 2001. - Т. 101, вып. 11. - С. 4-7.
  10. Крылова А.И. Современная клиничко-лучевая диагностика острых и хронических средних отитов у детей. Автореферат дисс. . канд. мед. наук. — СПб., 2004.
  11. Куриленков Г.В. Компьютерная томография височной кости у детей (методика исследования и диагностика пороков развития) //Автореф. дисс. канд. мед. наук, М 2002. с. 14 -32.
  12. Мамедова Л.В. Комплексная оценка эффективности хирургического лечения больных хроническим гнойным средним отитом// Автореферат дисс. канд. мед. наук, Санкт-Петербург.- 2004.- 15с
  13. Никитин К.А. Поражения лицевого нерва: диагностика и методы консервативного лечения // Новости оториноларингологии и логопатологии.

2000. - № 3. - С. 172-175.
14. Синельников, Р.Д. Атлас анатомии человека. В 4-х томах. Учебное пособие / 2016. - Т.1 - 348 с.
15. Стовичек Г.В. Проблемы морфогенеза нервной системы // Всесоюзное общество анатомии, гистологии и эмбриологии. Ярославль : ЯГМИ, 1990.-С. 110-119.
16. Тепышева Н. В. Анатомо-клинические корреляции при синдроме лицевого нерва отогенной этиологии // Автореф. диссер. к.м.н. Санкт-Петербург, 2006. с 30.
17. Черкаев, В.А. Пластика дефектов передних и средних отделов основания черепа с использованием перемещенного жирового тела щеки // Журн. Вопр. нейрохир. им. Н.Н.Бурденко. - 2013. - № 77 (5). – С. 3-15.
18. Шадлинский В.Б., Абдуллаев А.С. Антропология с основами морфологии – Баку, 2019. - с.
19. Шадлинский В.Б., Аскеров Р.А. и др. Структурный и информационный анализ некоторых периферических нервов в возрастном отношении / Материалы научной конференции, посв. 100-летию со дня рождения А.С.Гасанова. Баку: Тебиб, 2000, с. 144-145
20. Шадлинский В.Б., Мовсумов Н.Т., Гусейнов Б. М., Шадлинская С.В. Анатомия человека (т.2).- Баку: Издательство «Муаллим», 2020. -538с.
21. Шкарубо, А.Н. Инновационные технологии в хирургии патологических процессов основания черепа и краниовертебрального сочленения // Нейрохирургия. - 2016. - №. 1. - С. 110-111.
22. Arnaoutakis, D. Locoregional and Microvascular Free Tissue Reconstruction of the Lateral Skull Base / D. Arnaoutakis, S. Kadakia, M. Abraham et al. // Semin plast surg. - 2017. - Vol. 31 (4). - P. 197-202.
23. Bertelsen, C. Reconstruction of parotidectomy and lateral skull base defects / C. Bertelsen, C. Liu, N. Kokot // Curr opin otolaryngol head neck surg. - 2017. -Vol. 25 (5). - P. 431-438.
24. Bushey A, Quereshy F, Boice JG, Landers MA, Baur DA. Utilization of the tympanomastoid fissure for

- intraoperative identification of the facial nerve: a cadaver study. *J Oral Maxillofac Surg.* 2011 Sep;69(9):2473-6. Epub 2011 May 7.
25. Burmeister H., Hause F., Baltzer P. et al. Improvement of visualization of the intermedial nerve in the temporal bone using 3T magnetic resonance imaging: part 1: the facial nerve // *J. Comput. Assist. Tomogr.*, 2009, v. 33, No 5, p.782-788
26. Emerick, K.S. Supraclavicular artery island flap for reconstruction of complex parotidectomy, lateral skull base, and total auriculectomy defects / K.S. Emerick, M.W. Herr, D.T. Lin et al. // *Otolaryngol head neck surg.* - 2014. - Vol. 140. - P. 861-866.
27. Erkan, S. En Bloc Resection of Desmoplastic Neurotropic Melanoma with Perineural Invasion of the Intracranial Trigeminal and Intraparotid Facial Nerve: Case Report and Review of the Literature / S. Erkan, A.N. Acharya, J. Savundra et al. // *J neurol surg report.* - 2016. - № 1 (77). - P. e008-012.
28. Gates G.A., Klein J.O., Lim D.J. et al. Recent advances in otitis media. Definitions, terminology, and classification of otitis media // *Ann. Otol.*, 2002
29. Glastonbury CM, Fischbein NJ, Harnsberger HR. Congenital bifurcation of the intratemporal facial nerve. // *AJNR-Am-J-Neuroradiol.* 2003. - Y. 24(7). - P. 1334-1337.
30. Guclu B., Meyronet D., Simon E. et al. Structural anatomy of cranial nerves (V, VII, VIII, IX, X) // *Neurochirurgie.*, 2009, v. 55, No 2, p.92-98
31. Hayden, R.E. Hybrid submental flaps for reconstruction in the head and neck: part pedicled, part free / R.E. Hayden, T.H. Nagel, C.B. Donald // *Laryngoscope.* - 2014. - Vol. 124. - P. 637-641.
32. Homer, J.J. Management of lateral skull base cancer: United Kingdom National Multidisciplinary Guidelines / J.J. Homer, T. Lesser, D. Moffat et al. // *J laryngol otol.* - 2016. - № S2 (130). - P. S119-S124.
33. McRackan, T.R. Historical Perspective on Evolution in Management of Lateral Skull Base Tumors / T.R.

- McRackan, D.E. Brackmann // *Otolaryngol clin North Am.* - 2015. - № 3 (48). - P. 397-405.
34. King SJ. Tumors of the Temporal Bone. // In: *Pediatric ENT Radiology.* / King SJ, Boothroyd A E. eds. Springer, 2003. — P. 79-91.
35. Morwani, K.P. Atlas of Neurotology and Lateral Skull Base Surgery / K.P. Morwani, N. Jayshankar. - Mumbai, India, 2015. - 260 p.
36. Okada DM, de Sousa AM, Huertas Rde A, Suzuki FA. Surgical simulator for temporal bone dissection training. *Braz J Otorhinolaryngol.* 2010 Sep-Oct;76(5):575-8. English, Portuguese.
37. Patel, S. Role of surgery for small petrous apex meningiomas causing refractory trigeminal neuropathy in the minimally invasive era / S. Patel, S. Lowe // *Neurol India.* - 2016. - V. 64. - N. 5. - P. 871.
38. Richmon, J.D. Locoregional and free flap reconstruction of the lateral skull base / J.D. Richmon, B.B. Yarlagadda, M.K. Wax et al. // *Head neck.* - 2015. - Vol. 37. - P. 1387-1391.
39. Roob G., Fazekas F., Hartung H.P. Peripheral facial palsy: etiology, diagnosis and treatment // *Eur. Neurol. (Basel)* 1999. - Vol. 41, № 1. -P. 3-9.
40. Vorwerk U, Grote KH, Beyer C, Arens C, Vorwerk W. An Anatomic Facsimile Model with Origin Inner Ear Structures for Temporal Bone Preparations. *Laryngorhinootologie.* 2011 May 4. Epub ahead of print. German. P. 29 37.
41. Urso-Baiarda F., Grobbelaar A. Practical nerve morphometry // *J. Neurosci. Methods*, 2006, v. 156, No 1-2, p.333-341
42. Wan D, Wiet GJ, Welling DB, Kerwin T, Stredney D. Creating a cross-institutional grading scale for temporal bone dissection. *Laryngoscope.* 2010 Jul; 120(7): p. 422-7.
43. Weiglein AH. Postnatal development of the facial canal. An investigation based on cadaver dissections and computed tomography. // *Surg. Radiol. Anat.* 1996. V. 18(2). - P. 115-123.
44. Wysocki J. Topographical anatomy and measurements

	of selected parameters of the rat temporal bone. Folia Morphol (Warsz). 2008 May;67(2):111-9.
Tədqiqatın hazırkı vəziyyəti	Başlanma
İşlə əlaqədar çap olunan məqalələr	İşlə əlaqədar məqalələr yazılması.
Abstract (in english)	Bu bölüm 2019-cu ildən başlayaraq tətbiq edilir. Burada ingilis dilində aşağıdakı məlumatlar verilir:
Name of study:	Topographic, morphometric features of the intracranial part of the facial nerve and its canal in postnatal human ontogenesis
Background:	The study will study the topography and morphometric parameters of the facial nerve and its canal at different ages of human postnatal ontogeny. The study material will consist of 150 human skulls and facial nerve preparations derived from human corpses. The skulls will be examined by contrast, longitudinal and transverse incisions, radiography, magnetic resonance imaging and computed tomography. The microscopic structure of the facial nerve will be studied by histological methods. The nerve will be examined at three levels: at the entrance to the facial canal, at the distal part of the knee joint, and at the level of the nipple-like hole. Macromicroscopic methods (staining of incisions with Weigert-Pal, Krutsay method and Van Gison general histological methods) will study the structure of the intracranial part of the facial nerve in people of different age groups of postnatal ontogeny.
Objective:	At different ages and genders to be included in the study, there will also be skull bones with no pathology. To study the internal structure of the facial nerve, nerve fragments will be taken from different parts of it within 24 hours.
Material and methods (patient groups and interventions):	The research material will be skulls of people of different ages and genders from the craniological collection of the Museum of Normal Anatomy of the Azerbaijan Medical University. The material will also be received from court

	morgues, clinical hospitals and maternity hospitals in Baku. A set of morphological methods will be applied in the scientific work. The nerve will be examined at three levels: at the entrance to the facial canal, at the distal part of the knee joint, and at the level of the nipple-like hole. Macromicroscopic and topographic methods (staining of incisions with Weigert-Pal, Krutsay method and Van Gison general histological methods) will study the structure of the intracranial part of the facial nerve in people of different age groups of postnatal ontogeny (fetuses, newborns, adults, etc.).
Primary outcome:	Individual features of the topography of the facial nerve in different parts of the facial canal in different age groups of postnatal ontogeny will be studied.
Secondary outcome:	Facial nerve micropreparations will be studied by general histological methods.
Key words:	Facial nerve, facial nerve canal, skull index.
Study type and design:	Fundamental